

LA DISPUTA

MARIVAUX

TRADUCCIÓ DE JOAN CASAS

Institut del Teatre

Departament de llengües

COL·LECCIÓ POPULAR DE TEATRE CLÀSSIC UNIVERSAL

33

LA DISPUTA

PIERRE CARLET DE CHAMBLAIN
DE MARIVAUX

TRADUCCIÓ I PRÒLEG DE JOAN CASAS

Institut del Teatre
Diputació de Barcelona

INSTITUT DEL TEATRE
DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA
Director: Jordi Coca

COL·LECCIÓ POPULAR DE TEATRE CLÀSSIC UNIVERSAL
Director de la col·lecció: Lluís Solà

Comissió de Publicacions:

Avelina Argüelles
Isidre Bravo
Josep M. Carandell
Francesc Castells
Joan Castells
Feliu Formosa
Joan-Enric Lahosa
Jaume Melendres
Joan Ollé
Lluís Solà

Títol original: LA DISPUTE
© de la traducció: JOAN CASAS, 1989
Primera edició: juliol 1989
Propietat d'aquesta edició
(inclòs el disseny de la coberta):
Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona
Carrer de Sant Pere més baix, 7. 08003 Barcelona
Telèfon: 317 20 78 - Fax: 301 79 43
Disseny gràfic: Teresa Moral
Realització: Punt i ratlla, S.A.
Serveis Editorials i de comunicació.

Dipòsit legal: 28268-89
ISBN: 84-7794-054-1

PRÒLEG

La vida dels autors no diu mai gran cosa del seu teatre. Però és que, a més, de la vida de Marivaux, en sabem ben poc. Al marge, és clar, del seu teatre.

Sabem que era fill d'un funcionari, que es va llicenciar tardanament en Dret després d'uns quants fracassos, que no queda clar que exercís d'advocat, que més aviat va fer la vida d'un home de lletres, que es va casar amb una dona més gran que ell, que va enviudar aviat, que va tenir una filla que se li va fer monja, que va ser acadèmic, que es va morir als setanta-cinc anys,... I tot això, què?

El seu testament és un model d'austeritat i de simplicitat, però les males llengües diuen que el seu guarda-roba contenia més de vuitanta vestits... De fet les males llengües no el van tractar mai gaire bé. Fins i tot l'arquebisbe de Sens, que va respondre al seu discurs d'ingrés a l'Acadèmia, va procurar deixar ben clar que la seva obra li agradava poc i que pràcticament no l'havia llegida. Sembla evident que d'enemics en tenia, i que li van anar a rebentar més d'una estrena... Res de nou.

Els gravats, el retrat que li va fer Van Loo, ens mostren un home d'ulls grossos, mirar tranquil, nas poderós, tot això en el marc d'una cara de carnadura regular, amb un punt de franquesa, un punt d'intel·ligència, un punt de sornegueria, un punt de coqueteria, cap excés en res... Però aneu a saber, de tot això, què hi posen els nostres ulls.

2

Marivaux s'estrena com a autor dramàtic el 1706, als 18 anys. Escriu en vuit dies una obreta, diuen que per

guanyar una juguesca. Coses d'estudiants. En resulta una peça malgirbada escrita en alexandrins apariats, a la manera clàssica, molieresca, però amb tots els defectes del novençà. És *Le père prudent et equitable*, una comèdia carregada de rodolins impresentables, plena de segons versos escrits només per la rima i que es limiten a repetir la mateixa idea expressada pel primer.

En devia sortir escaldat, perquè s'ho va pensar molt abans de tornar al teatre. Catorze anys va trigar, curts de dir i llargs de viure. Els catalans, per exemple, vam tenir temps pel camí d'equivocar-nos de bàndol i de perdre una guerra. Pel camí, tornant al cas, s'havia mort Lluís XIV, Marivaux s'havia establert a París, s'hi havia casat, havia tingut una filla, i, en matèria de teatre, havia passat una cosa molt important: els actors italians havien tornat.

Els còmics italians que s'havien instal·lat a París des de final del segle XVI, que havien compartit casa amb Molière a la seva època daurada, van ser expulsats per Lluís XIV l'any 1697. El teatre dels *comici dell'arte* va ser declarat immoral. De tota manera convé precisar que sembla que la immoralitat no tolerada pel Rei va ser veure en la comèdia *La fausse prude* una sàtira de la persona de Madame de Maintenon.

Durant gairebé vint anys París es va veure privat de la comèdia a la manera italiana. Més ben dit, si la volia retrobar se n'havia d'anar a les precàries tarimes de fira, animades pels actors ambulants ara desproveïts de la protecció reial. Boileau va sospirar: «Planyo aquests pobres italians, hauria valgut més expulsar els francesos». Fins després de la mort del Rei Sol, l'any 1716, el Regent no els va tornar a cridar. I Marivaux en va quedar fascinat. Ell, que només sabia que Molière no li agradava, havia trobat un camí per al seu gust. Els italians el van fer tornar al teatre. Ells van estrenar les seves primeres comèdies. Dinou de les vint-i-nou que va fer representar van ser per als actors italians. Només deu per als hereus de Molière. Una de les deu, *La disputa*, això sí.

Marivaux ha conegut en temps recents un renaixement de la seva fortuna. Sobretot als escenaris francesos, és clar, però la veritat és —i aquest llibre s'afegeix al nombre de les proves— que la moda els ha transcendits. Potser no seria massa arriscat establir un paral·lelisme entre aquesta revifalla marivaudiana i l'afirmació del prestigi, als grans escenaris públics europeus, de dos autors tan distants com Goldoni o Txékhov. A tots tres els va tocar viure períodes pre-revolucionaris i tots tres van ignorar en la seva obra els conflictes històrics de la seva època per dedicar-se a esbrinar l'entrellat fi de les relacions entre els individus i fer-lo pujar a l'escena.

Jo gosaria apuntar la suposició que aquesta imatge d'un món social tranquil, cultivat i amable, sense grans desastres, amb l'afegit de les convulsions socials que nosaltres, des del nostre temps, sabem que van venir després, és justament allò que fonamenta el prestigi cultural d'aquests autors.

En el fons, tots sospitem que també ens ha tocat viure un final d'època, i que els escenaris subvencionats, en la mesura que són una màquina de convertir el teatre en acte de cultura, amb la màgica capacitat que té la cultura d'esmortir els grans conflictes històrics fins i tot quan en parla, són l'espai ideal de representació d'aquells àmbits «tranquils» i alhora un bon equivalent d'aquells mateixos àmbits «tranquils» en els nostres dies.

D'alguna manera aquests tres autors s'han convertit en un emblema excel·lent d'una forma discretament cínica, molt europea, d'entendre la cultura. Una forma que ha donat, això sí, obres mestres: *Les tres germanes* de Peter Stein, *La serva amorosa* de Luca Ronconi, *La disputa* de Patrice Chéreau.

Com a pur joc de la imaginació: la tríade Marivaux, Goldoni, Txékhov; no trobaria alguna mena d'equivalència en la tríade Eric Rohmer, Woody Allen, Ingmar Bergman?

Però a part d'aquesta aventurada explicació, segurament en podrem trobar alguna altra, intrínseca a la pròpia obra, que ens faci entendre per què Marivaux és apreciat en aquest darrer quart del segle XX potser més i tot que en la seva època, quan va conèixer més fracassos que èxits, i d'aquests últims cap de sonat.

La gent de teatre, quan busca les raons de la vigència d'un clàssic, recorre sovint a l'expedient de parlar de la seva «modernitat». En general aquest terme ambigu vol dir això: l'ull actual descobreix en el text antic substàncies o formes que són anàlogues a determinades formes i substàncies de la teatralitat (més que no de la realitat) contemporània. En aquest sentit la fascinació de Marivaux, la seva «modernitat», es derivaria potser d'aquesta sensació que en les seves comèdies els personatges no tenen ni un abans ni un després, que, com els personatges de Beckett, neixen i moren en la pura ficció, que no tenen cap altre temps fora del temps de la representació.

O potser de la constatació de l'especial estatut del llenguatge en Marivaux. Una constatació que feia dir a un actor francès actual això: «No passa res fora de les paraules, i alhora les paraules expressen una cosa diferent d'allò que diuen». O això altre: «Et trobes jugant amb mots corrents, però que ja no tenen el mateix sentit, el sentit s'ha afeblit».

El *marivaudage*, en definitiva.

I aquí sí que es produeix una paradoxa. El concepte de *marivaudage* ja tenia un to de displicència per a aquell contemporani de Marivaux que el va encunyar (documentament, Diderot, en la seva correspondència amb Sophie Volland, però potser es limitava a recollir un terme en ús). El temps va afegir a aquest valor altres adherències resumides en un toc de ranci, de passat de moda, que al capdavant feia desar el *marivaudage* al mateix calaix refistolat i desuet on dormen els excessos decoratius del temps de Lluís XV, els refinaments de caps de bombons del rococó francès.

Malgrat això, i és la paradoxa, un altre dels aspectes de la «modernitat» de Marivaux rau, precisament, en el fet que el lloc de l'acció és el lloc del llenguatge, és a dir, en el *marivaudage*.

6

Vet aquí com defineix Littré el *marivaudage*: «Estil en el qual es fan refinaments sobre el sentiment i sobre l'expressió, i que ha estat anomenat així d'acord amb les qualitats i els defectes de l'estil de Marivaux.»

L'esment de les qualitats i els defectes, l'ombra del valor, desapareix de les definicions d'altres diccionaris més moderns. Potser perquè hi ha indicis que apunten una curiosa mutació. Allà on tothom hi havia vist afectació, recerca de l'*esprit* —i Montesquieu sentenciaria que «qui empaïta l'*esprit* atrapa la ximpleria»—, la sensibilitat del segle XX creia trobar una altra forma de naturalitat, la pròpia del llenguatge de l'amor. Roland Barthes, per exemple, escriu als seus *Fragments d'un discurs amorós*: «(Parlar amorosament és despendre sense terme, sense crisi; és practicar una relació sense orgasme. Potser existeix una forma literària d'aquest *coitus reservatus*: és el *marivaudage*.)»

7

Una digna vella dama de la Comédie Française, Giséle Casadesus —quin cognom més català, oi?—, oposa Marivaux a la moderna primacia del director. Si el centre del teatre de Marivaux és la paraula, tot és molt senzill, només l'has de dir. «Tot hi és escrit —opina— de manera plana. Només cal representar-ho». Tanmateix no deu ser tan senzill. Felix Prader prova d'explicar com és que ell mateix i Peter Stein no se'n van sortir a la prestigiosa Schaubühne berlinesa: «Com pots dirigir uns actors —es plany— en uns perso-

natges que tenen reaccions imprevisibles, inexplicables? No hi ha continuïtat psicològica, sinó giravolts gairebé cada minut: Marivaux practica el moment teatral pur.»

Vet aquí el parany. Vet aquí l'encís.

8

Marivaux no és Beaumarchais, no toca l'ordre social. Ni el del teatre no toca. Tampoc és Diderot. Ell agafa l'esquema que troba: el de la comèdia, amb unes situacions i uns personatges codificats. Però n'inventa una mecànica nova. Bernard Dort ho va analitzar molt bé en un article memorable recollit en el llibre *Théâtre public* (1967), on identificava el motor i el conflicte bàsics d'aquesta mecànica i n'estudiava el funcionament. Un motor i un conflicte que, a més, es poden batejar amb el nom de dues obres de Marivaux: *La sorpresa de l'amor* i *La prova*.

L'amor, en Marivaux, sorprèn els protagonistes com una clatellada. És l'aparició en escena del *coup de foudre*. Però, com que ja no hi ha déus d'ulls embenats que escampin fletxes, Marivaux, home del segle de la raó al capdavall, es pregunta quin és el contingut d'aquest moment singular. Tot el seu teatre és el desplaçament d'aquesta indagació.

La sorpresa de l'amor sempre és doble per a qui l'experimenta: és la revelació de l'altre, sí, però també i sobretot la d'ell mateix. Qui coneix aquesta sorpresa se sent diferent, canviat, i provarà de restablir l'equilibri alterat convertint-se en aquest personatge diferent. Però això és un compromís greu, perquè significa renunciar a les certeses i als papers coneguts; val la pena, per tant, sotmetre'l a prova. La sorpresa genera, doncs, la prova (a través del joc, de la disfressa, del fingiment), i una cosa amb l'altra es constitueixen, en termes teatrals, en el motor i la unitat bàsica de l'acció dramàtica.

En algunes peces, ja entrat a l'edat madura, Mari-vaux arriba a prescindir fins i tot de l'esquema conegut de la comèdia i dóna la seva mecànica, diríem, en estat químicament pur. *La disputa* és una d'aquestes peces.

Aquí la sorpresa i la prova no són introduïdes per l'atzar de la vida, sinó que són l'obra deliberada d'un Príncep, d'un demiürg tirànic (una imatge de l'autor, en definitiva) que vol verificar una hipòtesi sobre la naturalesa humana. Quin dels dos sexes és el responsable de la primera inconstància amorosa? Aquest és el debat. La hipòtesi del Príncep és que les dones són culpables (tot i que afirma exactament el contrari, però és que el seu paper l'ha escrit Mari-vaux). A partir d'aquí ell és el qui provoca la sorpresa, el qui estableix les regles de la prova i el qui, al capdavant, fa trampes per arribar a demostrar allò que volia. I la trampa que fa és tan subtil que fins i tot s'ha escapat a alguns directors d'escena. Són els miralls, la trampa.

Si la peculiaritat de la sorpresa amorosa és la doble revelació d'un mateix i de l'altre, el Príncep de *La disputa* falseja la situació i separa aquests dos moments. Eglà descobreix primer la pròpia imatge reflectida a l'aigua, i després la d'Azor. La sorpresa de l'amor es divideix en dues: la primera sorpresa és la de l'amor propi, la segona la de l'amor de l'altre.

La faula no resol la pregunta inicial, puix que ambdós sexes són inconstants. Però les dues inconstàncies no són simètriques. Les dones ho són perquè s'estimen elles mateixes, i troben natural que els homes les estimin. Els homes ho són perquè estimen les dones. Aquesta és la moralitat de la faula. (I la de la comèdia, quina és?).

És clar que segurament a nosaltres ens inquieta més aquesta figura omnipotent del Príncep. «Perquè potser tro-

baran la mort, tots aquests joves, un cop hagin servit a la demostració del príncep filòsof; ho hem pensat, això?», diu Antoine Vitez evocant el fantasma de Sade, un fantasma que, curiosament, ja havia evocat molts anys abans Jean Vilar quan va muntar *Le triomphe de l'amour* al TNP.

11

La disputa va ser estrenada a la Comédie Française el dilluns 19 d'octubre de 1744, va fracassar rotundament i va ser retirada l'endemà mateix. La Comédie no la va reposar fins el 1938. Dos segles de silenci que demostren la poca estimació general de l'obra.

El seu prestigi renovat és recent. Prové del muntatge que Patrice Chéreau en va fer el 1973. A partir d'aquí ha temptat molta altra gent.

Arriba als escenaris catalans per primera vegada una mica amb l'excusa del tercer centenari del naixement de l'autor. Qui sap quina fortuna li espera.

JOAN CASAS

CRONOLOGIA

- 1680 Fundació de la Comédie Française.
- 1683 Neix Rameau.
- 1685 Neixen Händel, Bach i Domenico Scarlatti.
- 1688 El 4 de febrer neix a París Pierre Carlet de Chamblain de Marivaux, fill de Nicolas Carlet, oficial de la Marina, i de Marie-Anne Bullet.
- 1688-1697 Durant la guerra de la Lliga d'Augsburg, Nicolas Carlet és tresorer de la intendència a Alemanya.
- 1694 Neix Voltaire.
- 1699 La família de Marivaux es trasllada a Riom on el pare ocupa un càrrec a la casa de moneda. Mort de Racine.
- 1700 Felip V és proclamat rei d'Espanya a Versalles. Comença el conflicte successori, la guerra esclatarà al cap de dos anys.
- 1706 *Le père prudent et equitable*, la primera comèdia de Marivaux, és estrenada a Limoges.
- 1707 Neix Goldoni.
- 1710 Pierre Carlet s'inscriu a la Facultat de Dret de París. Destrucció de l'abadia de Port-Royal.
- 1712 Publica *Le père prudent et equitable*, que no tornarà a ser representada en públic. Escriu la novel·la *Phar-samon*. Neix Rousseau.
- 1713 *Les effets surprenants de la sympathie. La voiture embourbée*. Es torna a inscriure a la Facultat de Dret. Neix Diderot. Tractat d'Utrecht.
- 1714 *Le bilboquet*. Caiguda de Barcelona.
- 1715 Mort de Lluís XIV. Regència.
- 1716 *L'Iliade travestie*, poema burlesc. Retorn a París dels comedians italians que n'havien estat expulsats per Lluís XIV.
- 1717 El 7 de juliol, signatura del contracte de casament de Marivaux i Colombe Bollogne, cinc anys més gran que ell. Articles al *Nouveau Mercure*. Neix d'Alembert.

- 1719 Articles al *Nouveau Mercure*. Mor a Riom el pare de Marivaux. Neix Colombe-Prospère, la seva filla. Marivaux sol·licita succeir el seu pare en el càrrec que ocupava.
- 1720 *L'amour et la vérité*, (I), peça escrita en col·laboració amb Saint-Jorry. Només una funció. *Arlequin poli par l'amour*, (I), dotze funcions. *Annibal*, tragèdia en vers, (F), tres funcions.
- 1721 Marivaux es llicencia en Dret. Montesquieu, *Lettres persanes*.
- 1722 *La surprise de l'amour*, (I), setze funcions. *Lettre à Silvia pour sa fête*. Comencen a aparèixer els fulls de *Le spectateur français*. Renuncia a succeir el seu pare en el càrrec. Majoria d'edat de Lluís XV.
- 1723 *La double inconstance*, (I), quinze funcions. A final d'any o a principi del següent mor l'esposa de Marivaux. Bach és nomenat director de música de la Thomasschule, a Leipzig.
- 1724 *Le prince travesti*, (I), disset funcions. *La fausse suivante*, (I), tretze funcions. *Le dénouement imprévu*, (F), sis funcions.
- 1725 *L'île des esclaves*, (I), vint-i-una funcions. *L'héritier de village*, (I), almenys deu funcions. Neix Casanova.
- 1727 *Les petits hommes (L'île de la raison)*, (F), quatre funcions. *La (seconde) surprise de l'amour*, (F), catorze funcions.
- 1728 *Le triomphe de Plutus*, (I), dotze funcions. *L'indigent philosophe*. John Gay, *Beggar's Opera*.
- 1729 *La nouvelle colonie*, (I), només una funció. Neix Lessing.
- 1730 *Le jeu de l'amour et du hasard*, (F), deu funcions.
- 1731 *La réunion des amours*, (F), deu funcions, dues de les quals tenen lloc a Versalles. Comença a publicar *La vie de Marianne*.
- 1732 *Le triomphe de l'amour*, (I), sis funcions. *Les serments indiscrets*, (F), vuit funcions. *L'école des mères*, (I), setze funcions.

- 1733 *L'heureux stratagème*, (I), divuit funcions.
- 1734 *Le cabinet du philosophe. Le paysan parvenu. La Méprise*, (I), tres funcions. *Le petit-maître corrigé*, (F), dues funcions.
- 1735 *La mère confidente*, (I), divuit funcions.
- 1736 *Le legs*, (F), nou funcions.
- 1737 *Les fausses confidences*, (I), almenys cinc funcions. Publica *Pharsamon*, que havia escrit l'any 1712.
- 1738 *La joie imprévue*, (I). Voltaire, *Zadig*.
- 1739 *Les sincères*, (I).
- 1740 *L'épreuve*, (I), trenta funcions.
- 1741 Escriu *La commère*, peça destinada al Teatre dels Italians i no representada. J.-J. Rousseau arriba a París. Händel: *El Messies*.
- 1743 Marivaux ingressa a l'Acadèmia Francesa.
- 1744 19 d'octubre. *LA DISPUTA*, (F), retirada després de la primera representació. Lectura de *Réflexions sur le progrès de l'esprit humain* a l'Acadèmia Francesa.
- 1745 La filla de Marivaux entra en un convent.
- 1746 *Le préjugé vaincu*, (F), set funcions. Es comença a perfilar el projecte de l'*Encyclopédie*. Condillac, *Essai sur l'origine des connaissances humaines*. Mort de Felip V d'Espanya.
- 1747 La tragèdia *Annibal* és represa al Teatre Francès i se'n fan cinc funcions. Apareix a Hannover un volum amb la traducció alemanya de diverses obres de Marivaux per Johann Christian Krüger.
- 1748 Marivaux llegeix diverses *Réflexions* a l'Acadèmia Francesa. Montesquieu, *De l'esprit des lois*. Goldoni comença a exercir com a autor del teatre Sant'Angelo de Venècia.
- 1749 Marivaux llegeix més *Réflexions* a l'Acadèmia Francesa. Fielding, *Tom Jones*. Buffon, *Histoire naturelle*. Neix Goethe.
- 1750 Rousseau, *Discours sur les sciences et les arts*. Mort de Bach.
- 1754 Publica el diàleg *L'éducation d'un prince* al *Mercure de France*. Rousseau, *Discours sur l'inégalité*.

- 1755 *La femme fidèle* és representada al teatre de Berny, dues funcions.
- 1757 Publica *Félicie* al *Mercure de France* i *Les acteurs de bonne foi* al *Conservateur*. Diderot publica *Le fils naturel*, acompanyat dels *Entretiens*. Comença la guerra dels set anys. Mort de Scarlatti.
- 1758 Marivaux, malalt, redacta el testament. Diderot publica *Le père de famille* i el *Discours de la poésie dramatique*. Rousseau redacta la *Lettre à d'Alembert sur les spectacles*.
- 1759 Mort de Händel.
- 1762 Arribada de Goldoni a París.
- 1763 El 12 de febrer mor Marivaux a París.

Nota. Les referències (I) i (F) serveixen per indicar quines de les obres de Marivaux van ser estrenades al Teatre dels Italians i a la Comédie Française, respectivament. Els títols on no s'especifica res més corresponen a obres no dramàtiques.

LA DISPUTA

PIERRE CARLET DE CHAMBLAIN
DE MARIVAUX

TRADUCCIÓ DE JOAN CASAS

FITXA D'ESTRENA

Aquesta traducció de *La disputa* va ser estrenada el 18 de febrer de 1988 al Centre Cultural de la Caixa de Terrassa, per la Companyia del Centre Dramàtic del Vallès, sota la direcció de Pau Monterde; escenografia de Joan Jorba; figurins, maquillatge i perruqueria de Chass Llach; música de Carles Berga; moviment gestual d'Elena Dueso; i amb el següent repartiment: El Príncep, Josep Minguell; Hermiana, Marissa Josa; el seguici del Príncep, Dèlia Sala, Cacu Prat i Elena Munné; Albí, Josep M. Casanovas; Clara, Àngels Poch; Eglà, Ester Formosa; Azor, Pep Pla; Adina, Roser Batalla; Merlí, Jordi Tarrida; Meslis, Cacu Prat, i Dana, Elena Munné.

NOTA DEL TRADUCTOR

Només un parell d'observacions. Els noms originals han estat canviats —he deixat aquí la solució que finalment va adoptar Pau Monterde— per raons fonètiques i de facilitat d'elocució en català. El *vous*, que és el tractament que es donen entre ells tots els personatges, l'he traduït de dues maneres diferents. Entre Hermiana i el Príncep s'ha convertit en un vós cortesà; entre els joves, i entre ells i els seus guardians, he optat per un tu que violentava menys el joc mari-vaudià d'inventar-se una llengua de l'«estat de natura». Penso que així n'he salvat millor el to.

El text coincideix amb el que va ser estrenat pel Centre Dramàtic del Vallès amb escassíssimes esmenes.

J.C.

Personatges

HERMIANA
EL PRÍncep

ALBÍ

CLARA

EGLA

AZOR

ADINA

MERLÍ

MESLIS

DANA

El seguici del príncep

L'escenari representa el camp.

ESCENA PRIMERA

El Príncep, Hermiana, Clara i Albí.

HERMIANA

On em porteu, senyor? No he vist enlloc del món un racó més feréstec ni més solitari, i no hi ha cap cosa que anunciï la festa que m'heu promès.

EL PRÍncep

(Rient.)

Tot és a punt.

HERMIANA

No ho entenc. A quina mena de casa em feu entrar? Què és aquest edifici tan singular? Què vol dir l'alçada prodigiosa de les parets que l'envolten? On em porteu?

EL PRÍncep

A veure un espectacle molt curiós. Ja sabeu quin tema debatiem ahir al vespre. Vós defensàveu, contra tota la meva cort, que no era el vostre sexe, sinó el nostre, el primer que havia donat exemple d'inconstància i d'infidelitat en l'amor.

HERMIANA

Sí, senyor, i encara ho mantinc. La primera inconstància, o la primera infidelitat, només la va poder iniciar algú prou atrevit per no avergonyir-se de res. ¿I com voleu que les dones, amb la vergonya i la timidesa naturals que tenien, i que no han deixat de tenir d'ençà que duren el món i la seva corrupció, com voleu que fossin elles les primeres de caure en uns vicis del cor que reclamen tanta audàcia, tant de llibertinatge de sentiments, tanta descaradura com aquests de què parlem? Això no es pot pas creure.

EL PRÍncep

Teniu raó, Hermiana, ho trobo tan improbable com vós mateixa. No m'heu pas de combatre a mi, sobre aquest punt. Sóc del vostre parer contra el de tothom, prou que ho sabeu.

HERMIANA

Sí, ho sou per pura galanteria, ja me n'he adonat.

EL PRÍncep

Jo no ho penso pas, que sigui per galanteria. És cert que us estimo, i que el meu desig extremat d'agradar-vos em pot haver convençut que teniu raó; però la veritat és que me n'ha convençut tan finament que no me n'adono. No aprecio el cor dels homes, us el deixo a vosaltres; penso que és, sense comparació, més propens a la inconstància i a la infidelitat que no el de les dones; només faig l'excepció del meu, i ni a ell no faria aquest honor si estimés una altra dona que no fóssiu vós.

HERMIANA

Aquest vostre discurs té ressons d'ironia.

EL PRÍncep

Doncs si és així, aviat trobaré la meva penitència; perquè ara mateix us donaré la manera de confondre'm si és que no penso igual com vós.

HERMIANA

Què voleu dir?

EL PRÍncep

Sí, ara interrogarem la natura mateixa; només ella pot decidir la discussió sense rèplica, i estic segur que es pronunciarà en favor vostre.

HERMIANA

Expliqueu-vos, perquè no us entenc.

EL PRÍNCIP

Per estar segurs de si la primera inconstància o la primera infidelitat van venir d'un home, tal com vós preteneu, i jo també, hauríem d'haver assistit al començament del món i de la societat.

HERMIANA

És clar, però no hi érem.

EL PRÍNCIP

Ara hi serem; sí, els homes i les dones d'aquell temps, el món i els seus primers amors se'ns tornaran a presentar davant els ulls tal com eren, o si més no tal com devien ser; potser no seran les mateixes aventures, però seran els mateixos personatges; contemplareu el mateix estat d'esperit, unes ànimes tan noves com les primeres, o potser més i tot. (*A la Clara i l'Albí.*) Clara, i tu també, Albí, passeu davant, i quan arribi el moment d'amagar-nos, feu el senyal que hem convingut. (*Al seu seguici.*) I vosaltres, deixeu-nos.

ESCENA SEGONA

Hermiana i el Príncep.

HERMIANA

Em toqueu la curiositat, ho he d'admetre.

EL PRÍNCIP

El cas és aquest; fa divuit o dinou anys que la mateixa disputa d'avui es va plantejar a la cort del meu pare, es va encendre força i va durar molt de temps. El meu pare, de natural bastant filosòfic, i que no pensava pas com vós, va resoldre saber a què atènyer-se mitjançant una prova on tot quedés ben clar. Quatre criatures de bressol, dues del vostre sexe i dues del meu, van ser portades al bosc on havia fet construir aques-

ta casa expressament per a elles, on cada infant va ser allotjat tot sol, i on fins avui mateix ocupa un espai d'on no ha sortit cap dia, de tal manera que, l'un a l'altre, no s'han vist mai. De moment només coneixen l'Albí i la seva germana, que els han criat i se n'han ocupat sempre, i que van ser triats d'aquest color que tenen a fi i efecte que els seus protegits quedessin parats quan veiessin altres homes. Ara els donarem, per primera vegada, llibertat perquè surtin del seu recinte i es coneguin; han après la llengua que parlem; podem contemplar el comerç que tindran com si fos la primera edat del món; tomaran a començar els primers amors, nosaltres veurem què en sortirà. (*En aquest punt se sent un soroll de trompetes.*) Però cuitem a amagar-nos, sento el senyal que ens adverteix, els nostres jovencells són a punt d'aparèixer; aquí hi ha una galeria que domina tot l'edifici i des d'on els podrem veure i escoltar, surtin per on surtin de la casa. Anem-hi.

ESCENA TERCERA

Clara i Egla.

CLARA

Vine, Egla, segueix-me; hi ha noves terres que no havies vist mai i que ara pots recórrer tranquil·lament.

EGLA

Què veig? Quina quantitat de mons nous!

CLARA

És el mateix món de sempre, però no en coneixies tota l'extensió.

EGLA

Quants llocs! Quants racons! Sembla que jo no sigui res en

un espai tan gran; això m'agrada i em fa por. (*Es mira i s'atura davant un rierol.*) Què és tota aquesta aigua que corre per terra? No havia vist mai una cosa així, en aquell món d'on surto.

CLARA

Tens raó. D'això se'n diu un rierol.

EGLA

(*Mirant.*)

Ah! Clara, acosta't, vine a veure això; hi ha una cosa que viu al rierol, és com si fos una persona, sembla tan sorpresa de mi com jo ho estic d'ella.

CLARA

(*Rient.*)

No, dona, t'hi veus tu mateixa; tots els rierols ho fan, això.

EGLA

Què dius! Aquesta sóc jo, això és la meva cara?

CLARA

És clar que sí.

EGLA

Doncs saps que és molt bonica, que fa molt bon efecte? Llàstima de no haver-ho sabut més aviat!

CLARA

És veritat que ets bonica.

EGLA

Què dius, «bonica»? Admirable! I aquest descobriment m'encanta. (*Es torna a mirar.*) El rierol fa tots els posats que jo faig, i tots m'agraden. Us deueu haver complagut molt, mirant-me, tu i l'Albí. Em passaria la vida contemplant-me; ara sí que m'estimaré!

CLARA

Et pots passejar tant com vulguis; et deixo i me'n torno a les teves habitacions, que hi tinc feina.

EGLA

Vés, vés, no tinguis por que m'avorreixi, amb el rierol.

ESCENA QUARTA

Egla i Azor. Egla està sola, al cap d'un moment Azor apareix al seu costat.

EGLA

(Que continua palpant-se la cara.)

No em cansaria mai de mi mateixa. *(S'adona, espantada, de la presència d'Azor.)* Què és això? ¿Una altra persona com jo?... No t'acostis *(Azor estén els braços admirat, i somriu.)*... Aquesta persona riu, sembla quem'admiri. *(Azor fa una passa.)*... Quieta, persona... La veritat és que les seves mirades són molt dolces... ¿Que saps parlar?

AZOR

El plaer de veure't m'ha deixat un moment sense paraules.

EGLA

Aquesta persona m'entén, em respon, i és tan agradable!

AZOR

Et trobo meravellosa.

EGLA

Val més així.

AZOR

Encisadora.

EGLA

Tu també m'agrades.

A Z O R

Doncs per què no em deixes acostar?

E G L A

Alço la prohibició de tot cor.

A Z O R

Si és així m'acosto.

E G L A

Me'n moro de ganes. (*Azor avança.*) Un moment... Quina emoció!

A Z O R

T'obeeixo, perquè sóc tot teu.

E G L A

Aquesta persona m'obeeix; doncs vine d'una vegada, perquè et pugui tenir més a la vora. (*Ve.*) Ah! Ja et tinc aquí, ets tu; que n'ets de ben feta! En veritat ets gairebé tan bella com jo.

A Z O R

Em moro d'alegria d'estar al teu costat, em dono a tu, no sé pas què sento, no sabia dir-ho.

E G L A

Igual com jo.

A Z O R

Sóc feliç, em sento trasbalsat.

E G L A

Jo sospiro.

A Z O R

Malgrat que estic al teu costat, trobo que encara no et veig prou.

EGLA

Jo també ho trobo; però no ens podem pas veure més, ens tenim aquí.

AZOR

El meu cor desitja les teves mans.

EGLA

Té, el meu te les dóna; estàs més contenta, persona?

AZOR

Sí, però no pas més tranquil.

EGLA

A mi em passa el mateix, ens assemblem en tot.

AZOR

Què dius! Quina diferència! Tot allò que jo sóc no val pas els teus ulls; són tan tendres!

EGLA

I els teus són tan vius!

AZOR

Ets tan bonica, tan delicada!

EGLA

Sí, però t'asseguro que t'escau molt bé no ser-ho tant com jo; no m'agradaria gens que fossis de cap més manera, és una altra perfecció; no nego pas la meva, però no em canviïs la teva.

AZOR

No canviaré pas, la tindrè sempre.

EGLA

I escolta'm, on eres quan encara no et coneixia?

AZOR

En un món que era meu, on no penso tornar, puix que no

és teu, i vull tenir sempre agafades les teves mans; ni jo ni la meva boca ens en sabríem estar.

EGLA

Ni les meves mans se sabrien estar de la teva boca; però sento soroll, són persones del meu món; amaga't darrere els arbres per no espantar-les, ja et tornaré a cridar.

AZOR

Sí, però et perdré de vista.

EGLA

No, només has de mirar aquesta aigua que corre; la meva cara hi és, l'hi veuràs.

ESCENA CINQUENA

Albí, Clara i Eglà.

EGLA

(Sospirant.)

Ah! Ja em començo a enyorar de la seva absència.

CLARA

Eglà, em sembla que et veig inquieta; què et passa?

ALBÍ

Fins i tot sembla que tingui els ulls més entondrits que els altres dies.

EGLA

És que hi ha una gran novetat; vosaltres us penseu que només som tres, i us he de fer saber que som quatre; he conegut algú que ara fa un moment em tenia la mà agafada.

CLARA

Que et tenia la mà agafada, Eglà! I com és que no has demanat auxili?

EGLA

Auxilicontra què? Contra el plaer que em causava? Prou que m'agradava que me l'agafés; n'hi havia donat permís; la besava tant com podia, i tan bon punt el torni a cridar la tornarà a besar, per a la meva satisfacció i la seva.

ALBÍ

Ja sé qui és, fins i tot em sembla que l'he vist quan s'amagava; d'això se'n diu un home, i el seu nom és Azor; nosaltres el coneixem.

EGLA

Es diu Azor? Quin nom més bonic! El meu estimat Azor! El meu estimat home! Ara vindrà.

CLARA

No se'm fa pas estrany que t'estimi i que tu l'estimis, sou fets l'un per l'altre.

EGLA

Justament, ho hem endevinat sense cap ajuda. (*El crida.*) Azor, Azor meu, vine de seguida, home!

ESCENA SISENA

Clara, Eglá, Albí, Azor.

AZOR

Ei! Si són la Clara i l'Albí, els meus amics.

EGLA

(*Alegrement.*)

Ja m'ho han dit; tu ets fet expressament per a mi, jo feta expressament per a tu, m'ho han fet saber; per això ens esti-

men tant: jo sóc la teva Egla, i tu el meu Azor.

ALBÍ

L'un és l'home, i l'altra la dona.

EGLA

Té, aquí tens la meva mà; rescabala't d'haver estat amagat.
(*A l'Albí i a la Clara.*) Mireu, això mateix feia ara fa un moment: trobeu que havia de demanar auxili?

CLARA

Fills meus, ja us ho he dit, el vostre destí natural és el de ser encisats l'un per l'altre.

EGLA

(*Agafant-lo de la mà.*)

És clar com la llum del dia.

CLARA

Però heu d'observar una cosa, si us voleu estimar sempre.

EGLA

Sí, ja ho entenc, hem d'estar sempre junts.

CLARA

Al contrari; de tant en tant us heu de privar del plaer de veure-us.

EGLA

(*Astorada.*)

Què dius?

AZOR

(*Sorprès.*)

I ara!

CLARA

Et dic que sí, si no ho feies el plaer minvaria i el començaries a trobar indiferent.

EGLA

(Rient.)

Indiferent, indiferent, el meu Azor! Ha! ha! ha!... Quina ximpleria!

AZOR

(Rient.)

Que bé que enraona!

ALBÍ

No te'n riguis, us ha donat un consell molt bo. Si la Clara i jo continuem estimant-nos és perquè practiquem això que ha dit ella, i de tant en tant ens separem.

EGLA

Potser sí, m'ho crec; pot ser bo per a vosaltres, que sou tan negres, i que devíeu fugir corrent la primera vegada que us vau veure.

AZOR

No heu pogut fer gran cosa més que suportar-vos l'un a l'altre.

EGLA

I aviat n'estarieu farts, de veure-us, si no us deixàveu mai, perquè no us podeu ensenyar res de bonic; jo que us estimo, posem per cas, no us trobo a faltar gens quan no us veig; no he de menester la vostra presència; per què? És perquè no m'agradeu; en canvi nosaltres, l'Azor i jo, ens agradem; ell és tan ben plantat, jo sóc tan admirable, tan atractiva, que ens quedem embadalits contemplant-nos.

AZOR

(Agafant la mà d'Egla.)

Només la mà d'Egla, sabeu?, només la mà, em poso malalt quan no la tinc agafada; i quan la tinc, em moro si no la beso; i quan l'he besada em torno a morir.

EGLA

L'home té raó; tot això que us diu, jo també ho sento; ja veieu fins a quin punt hem arribat; i vosaltres que parleu del nostre plaer, no sabeu pas què és; nosaltres, que el sentim, no el comprenem; és infinit.

ALBÍ

Només us proposem que us separeu dues o tres hores al cap del dia.

EGLA

Ni un minut.

ALBÍ

Ja us ho trobareu.

EGLA

M'acabes la paciència, Albí; és que, potser, de tant veure'ns, ens tornarem lletjos? Que deixarem de ser encisadors?

CLARA

No, però deixareu de sentir que en sou.

EGLA

I ara! Qui ens privarà de sentir-ho, si en som?

AZOR

Egla sempre serà Egla.

EGLA

Azor, sempre Azor.

ALBÍ

No dic pas que no, però qui sap què pot passar? Suposem, per exemple, que jo em tornés tan amable com Azor, que Clara es tornés tan bonica com Egla.

EGLA

Què ens importaria, si fos així?

CLARA

Podria ser aleshores que, cansats de veure-us, sentíssiu la temptació de deixar-vos l'un a l'altre per estimar-nos.

EGLA

Què vols dir, temptats? Que potser es pot deixar allò que s'estima? Quina mena de raonaments són aquests? Azor i jo ens estimem, no té volta de full; ja et pots tornar tan ben plantat com vulguis, a nosaltres què ens fa? Serà cosa vostra; les nostres, de coses, ja estan prou clares.

AZOR

No entendran mai res; haurien de ser nosaltres per saber què passa.

ALBÍ

Com vulgueu.

AZOR

Vida meva.

EGLA

Sentiu què diu que sóc? La seva vida. Com voleu que em deixi? Ell ha de viure, i jo també.

AZOR

Sí, vida meva; com pot ser que siguis tan bonica, que puguis tenir aquesta mirada, aquesta boca, i tot tan ben fet?

EGLA

M'agrada tant que m'admiri!

ALBÍ

És veritat que t'adora.

AZOR

Ah! És la paraula justa, l'adoro! L'Albí em comprèn, jo t'adoro.

EGLA

(Sospirant.)

Adora'm tant com vulguis, però deixa'm temps per respirar:
ah!

CLARA

Quanta tendresa! Fins i tot a mi m'ha robat el cor! Però només hi ha una manera de conservar-la, i és fer-nos cas; i si tens prou enteniment per fer-ho, té això, Egla, dóna-ho a l'Azor; l'ajudarà a suportar la teva absència.

EGLA

(Agafant un retrat que li dóna la Clara.)

Què és això!, si m'hi conec; si sóc jo, i molt millor que a l'aigua del rierol; és tota la meva bellesa; sóc jo; quin plaer això de trobar-te pertot arreu! Mira, Azor, mira que sóc bonica.

AZOR

Ah! És Egla, és la meva dona estimada; és ben igual, però la de debò és encara més bella. *(Besa el retrat.)*

ALBÍ

Si més no, és una representació seva.

AZOR

Sí, me la fa desitjar. *(El torna a besar.)*

EGLA

Només hi trobo un defecte; quan besa la meva còpia, ella s'ho queda tot.

AZOR

(Li agafa la mà i la besa.)

Solucionem el defecte.

EGLA

Ah, quina cosa, jo també en vull una per entretenir-me.

A L B Í

Tria, ¿vols el teu retrat o el seu?

E G L A

Els vull tots dos.

A L B Í

Oh, m'has de fer el favor de triar; jo també tinc ganes de quedar-me'n un.

E G L A

Molt bé! En aquest cas no t'he de menester per res per tenir l'Azor, perquè ja tinc el seu retrat dins el meu esperit; de manera que em donaràs el meu, així els tindrè tots dos.

C L A R A

Aquí el tens d'una altra manera. D'això se'n diu un mirall; només has de tocar aquí per obrir-lo. Adeú, us tornarem a venir a veure d'aquí a una estona; però, si us plau, penseu allò que us hem dit de les breus separacions.

ESCENA SETENA

Azor i Egla.

E G L A

(Provant d'obrir la capsa.)

Ai; ara no ho sé obrir; prova-ho tu, Azor; m'ha dit que s'havia de tocar aquí.

A Z O R

(L'obre i es mira.)

Ves! Ara resulta que només hi sóc jo, em sembla; hi veig la meva cara, tal com me l'ensenyava el rierol d'aquí al costat.

EGLA

Què dius? Deixam-m'ho mirar a mi! Ho veus? De cap manera, estimat; la que hi ha és Eglà, l'autèntica; té, acosta't.

AZOR

Eh! Sí, ets tu; un moment, som tots dos, la meitat d'un i la meitat de l'altre; m'hauria agradat més que hi fossis tota sola, perquè així no et puc veure tota sencera.

EGLA

A mi m'agrada veure'hi un tros de tu; no m'hi fas cap nosa; vine més cap aquí, acosta't més.

AZOR

Les nostres cares es tocan, es toquen; quina felicitat per a la meua! Quina meravella!

EGLA

Et noto molt a prop, i m'agrada.

AZOR

I si les nostres boques s'apropessin. (*Li roba un petó.*)

EGLA

(*Girant-se.*)

Oh! Ves per on... ara només m'hi veig jo! Quin invent més agradable, els miralls!

AZOR

(*Agafant el mirall d'Eglà.*)

Ah! Però el retrat també és una cosa excel·lent. (*El besa.*)

EGLA

S'ha de reconèixer que la Clara i l'Albí són bona gent.

AZOR

Només volen el nostre bé; ara mateix tenia ganes que en parléssim, d'ells i d'aquell consell que ens han donat.

EGLA

Allò de les separacions, oi? Jo també hi pensava.

AZOR

Sí, Eglà meva, la seva predicció m'ha espantat una mica; per mi mateix no pateixo; però tu no et cansis de mi, no ho suportaria.

EGLA

Preocupa't de tu mateix i no et cansis d'adorar-me; de fet, per més que sóc bonica, la teva por també m'espanta un xic.

AZOR

Perfectament! No has pas de tremolar... En què penses?

EGLA

Saps què?, sospesant-ho bé tot, he pres un determini: fem-nos patir; separem-nos dues hores; encara m'estimo més el teu cor i la seva adoració que la teva presència, que, tanmateix, m'agrada tant.

AZOR

Què dius! Separar-nos!

EGLA

Mira que si no m'agafes la paraula de seguida, no t'ho podré tornar a dir.

AZOR

Ai, em falta coratge.

EGLA

Tant se val, amb el meu n'hi haurà prou.

AZOR

(Plorant.)

Adéu, Eglà, puix que ha de ser així.

EGLA

Plores? Vinga, home, queda't, ben mirat no hi ha cap perill.

A Z O R

I si n'hi hagués algun!

E G L A

Doncs marxa.

A Z O R

Me'n vaig.

ESCENA VUITENA

E G L A

(Tota sola.)

Ja se n'ha anat,estic sola, ja no sento la seva veu, només em queda el mirall. *(S'hi mira.)* No ho havia d'haver fet, això de fer marxar el meu home; la Clara i l'Albí no saben què diuen. *(Emmirallant-se.)* Si jo m'hagués fet valer més, Azor no se n'hauria anat. Per no deixar d'estimar això que veig aquí, no tenia cap necessitat d'anar-se'n, ell... Vinga, seuré al costat del rierol; que també és un mirall.

ESCENA NOVENA

Egla i Adina.

E G L A

Què veig, ara? Una altra persona!

A D I N A

Ah! Què és això que em trobo? *(S'hi acosta.)*

E G L A

Em repassa amb molta atenció, però no m'admira; no és pas

un altre Azor. (*Es mira al seu mirall.*) I encara menys una altra Eglà... Però em sembla que està fent comparacions.

A D I N A

No sé pas què pensar-ne, d'aquesta figura, no sé què hi trobo a faltar; té un punt de dessaborida.

E G L A

Ara no sabria dir de quina espècie és.

A D I N A

Sabrà parlar?... A veure... Ets una persona?

E G L A

És clar que sí, i molt persona.

A D I N A

I doncs... no m'has de dir res?

E G L A

No, en general se m'adrecen, em diuen coses a mi.

A D I N A

Però no t'he deixat encisada?

E G L A

Tu? Jo sí que enciso els altres.

A D I N A

Què dius! No et meravella veure'm?

E G L A

Què vols que et digui! No em fa ni fred ni calor; tant se me'n dóna.

A D I N A

Sí que és estrany! Jo m'exhibeixo, tu em mires, i resulta que no sents res! Deu ser que no t'hi fixes prou; contempla'm amb una mica més d'atenció; així, com ine trobes?

EGLA

Però qui ets? què pretens? Ja t'he dit que em miren, que em diuen, a mi, allò que pensen del que han vist. És així com va la cosa, i tu vols que jo et contempli, en la meva presència!

ADINA

És clar: és propi de la més bonica esperar que la gent es fixi en ella i que badi la boca.

EGLA

Exacte, comença-la a badar!

ADINA

Que no m'he explicat prou clar? Dic que és propi de la més bonica esperar.

EGLA

I jo et dic que ja m'espero.

ADINA

Però si la més bonica no sóc jo, qui és? Jo sóc l'admiració de tres persones que viuen en el món.

EGLA

No conec les teves persones, però sé que n'hi ha tres que és a mi a qui admiren i que em tracten com una reina.

ADINA

I jo sé que sóc bonica, tan bonica, que em meravello a mi mateixa cada cop que em miro; ja ho veus.

EGLA

Què m'has de dir? Jo no em puc contemplar mai sense quedar encisada.

ADINA

Encisada! És veritat que tens un passador, fins i tot una certa gràcia; he de fer justícia, jo no sóc com tu.

EGLA

(*A part.*)

De bon grat l'hi clavaria pel cap, la seva justícia.

ADINA

Però d'aquí a pensar que et pots comparar amb mi... no em facis riure; només cal tenir ulls a la cara.

EGLA

Doncs els meus ulls et troben bastant lletja.

ADINA

És clar! Perquè et faig enveja, i això et priva de trobar-me bonica.

EGLA

L'única cosa que me'n priva és la teva cara.

ADINA

La meva cara! Oh! No m'amoïna pas gens, perquè l'he vista; vés a mirar l'aigua del rierol i demana-li què en pensa; vés-ho a demanar a Merlí, que m'adora.

EGLA

L'aigua del rierol, que se'n riu de tu, em dirà que no hi ha res tan bonic com jo, i a mi ja m'ho ha dit; no sé pas qui és aquest Merlí, però no se't miraria pas si em veia a mi; jo tinc un Azor que val més que ell, un Azor que m'estimo, que és quasi tan admirable com jo, i que diu que sóc la seva vida; tu no ets la vida de ningú; i encara més coses: tinc un mirall que m'acaba de confirmar tot allò que l'aigua i el meu Azor em diuen; què més vols?

ADINA

(*Rient.*)

Un mirall! Tu també tens un mirall! I per què el fas servir? Per mirar-t'hi? Ha! ha! ha!

EGLA

Ha! ha! ha!... ja m'ha fet l'efecte que no m'agradaria!

ADINA

(Rient.)

Té, te'n dono un altre de millor; aquí aprendràs a saber com ets i a callar. *(Apareix la Clara, un tros lluny.)*

EGLA

(Irònicament.)

Doncs tu mira't en aquest per veure-hi la teva vulgaritat, i la modèstia que et pertoca tenir davant meu.

ADINA

No cal que t'entretinguis; vist que et negues a complaure't contemplant-me, no em fas cap servei, no t'he de dir res més. *(Es deixen de mirar.)*

EGLA

I jo, faré com si no hi fossis. *(S'aparten.)*

ADINA

(A part.)

Quina ximpleta!

EGLA

(A part.)

Quina imaginació! De quin món deu haver sortit?

ESCENA DESENA

Clara, Adina i Eglà.

CLARA

Què feu, aquí, totes dues, tan separades l'una de l'altra, i sense dir-vos res?

ADINA

(*Rient.*)

És un personatge que m'he trobat, i al qual desespera la meua bellesa.

EGLA

Què te'n semblà d'aquesta cosa descolorida, d'aquesta ridícula espècie de persona que es pensa que m'hauria de meravellar, que em demana què sento quan la veig, que vol que em causi plaer mirar-la, que em diu: «Apa! Contempla'm! Què? Com me trobes?», i que pretén que és tan bonica com jo.

ADINA

No he dit pas això, jo, he dit *més* bonica, tal com és veu en el mirall.

EGLA

(*Ensenyant el seu.*)

Doncs que es miri en aquest, si gosa!

ADINA

Jo només li demano que doni un cop d'ull al meu, que és el que diu la veritat.

CLARA

A poc a poc, no us exalteu; val més que aprofiteu l'atzar que ha fet que us coneguéssiu, unim-nos tots, sigueu amigues, i afegiu el goig de veure-us al plaer de ser adorades totes dues, Eglà per l'amable Azor, a qui ella vol, Adina per l'amable Merlí, a qui ella estima; vinga, feu les paus.

EGLA

Doncs que deixi córrer les seves pretensions de bellesa, que ja m'estan amoïnant.

A D I N A

Saps què?, ja sé la manera de fer-la venir a les meves; només li he de prendre el seu Azor, que a mi tant me fa, únicament per quedar-me tranquil·la.

E G L A

(Enfadada.)

On és aquest imbècil que es diu Merlí? Pobre d'ell, si me'l trobo! Adéu-siau, me'n vaig; perquè no la puc suportar.

A D I N A

Ha! ha! ha!... la ràbia que em té és el meu mèrit.

E G L A

(Girant-se.)

Ha! ha! ha!, no em facis riure!

ESCENA ONZENA

Adina i Clara.

C L A R A

Deixa-la estar, deixa-la que enraoni.

A D I N A

La veritat, si m'ho penso una mica, em fa llàstima.

C L A R A

Marxem d'aquí; és hora de la lliçó de música, no tindrem temps de passar-la si t'entretens més.

A D I N A

De seguida vinc, però veig que s'acosta Merlí; només li vull dir un parell de coses.

C L A R A

Si l'has deixat fa un moment.

A D I N A

No m'entretindré gens.

ESCENA DOTZENA

Merlí, Clara i Adina.

A D I N A

(*Crida.*)

Merlí!

M E R L Í

(*Ve corrents.*)

Com és això? Si ets tu, si és la meva Adina que ha tornat!
Que content que estic! Que n'estava d'impacient!

A D I N A

Un moment, no corris tant; no he tornat, me n'anava; em trobes aquí per casualitat.

M E R L Í

Doncs la casualitat devia voler que et trobessis amb mi.

A D I N A

Escolta, escolta què m'ha passat.

C L A R A

Passeu via, que jo tinc altra feina.

A D I N A

De seguida he fet. (*A Merlí.*) Sóc bonica, oi que sí?

M E R L Í

Bonica! I encara m'ho preguntes?

A D I N A

Ell no té dubtes, diu allò que veu.

MERLI

Si ets divina, la bellesa en persona!

ADINA

És clar, n'estava ben segura. Doncs ara resulta que tu, la Clara i jo ens equivoquem; que sóc lletja.

MERLI

La meva Adina!

ADINA

Sí, la teva Adina. Quan t'he deixat he trobat una persona nova que ve d'un altre món, i que, en lloc de quedar-se meravellada de mi, embadalida, tal com tu et quedes i tal com ella s'havia d'haver quedat, pretenia, al contrari, encisar-me a mi, i, quan jo m'hi he negat, m'ha acusat de ser lletja...

MERLI

Això m'encén d'una manera...!

ADINA

Em deia que em deixaries si la veies a ella.

CLARA

És perquè estava enrabiada.

MERLI

Però... vols dir que era una persona?

ADINA

Ella diu que sí, i de fet ho sembla, si fa no fa.

CLARA

Ho és.

ADINA

Segur que tornarà, i jo vull per damunt de to (MUT. LA 1951)
preïs; quan te la trobis, vull que et faci por

MERLÍ

Deu ser horrorosa!

ADINA

Es diu... un moment, es diu...

CLARA

Egla.

ADINA

Això, és una Egla. Ara et diré com és: té un rostre enrabiats, malcarat, que no és negre com el de la Clara, però que tampoc és blanc com el meu; és d'un color que no sabria com dir-te.

MERLÍ

I no és agradable?

ADINA

Oh, no! De cap manera. És un color indiferent; té uns ulls, com t'ho diria?, uns ulls que no donen cap gust, que miren i prou; una boca que li serveix per parlar; de cos... és dreta, i vindria a ser com ara nosaltres, si fos ben feta; té unes mans que van i que vénen, uns dits llargs i prims, em fa l'efecte; amb una veu agra i aspra; oh! La coneixeràs de seguida.

MERLÍ

Me la imagino ben bé; tu deixa'm fer a mi: la tornarem a engegar al seu món després d'haver-la ben mortificada.

ADINA

Ben humiliada, ben aclaparada.

MERLÍ

I ben burlada, sí! No has de patir gens, i dóna'm aquesta mà.

ADINA

Agafa-la; la tinc per a tu. (*Merlí li besa la mà.*)

CLARA

Au, ja està tot dit; marxem.

ADINA

Quan hagi acabat de besar-me la mà.

CLARA

Deixa-la, Merlí; que jo tinc pressa.

ADINA

Adéu, amor de ma vida, no trigaré gaire; pensa a revenjar-me.

MERLÍ

Adéu, encisera meva! La fúria em fa bullir la sang.

ESCENA TRETZENA

Merlí i Azor.

MERLÍ

(Les primeres paraules, tot sol, repetint el retrat.)

Un color ni blanc ni negre, recta de cos, una boca que parla... on la podré trobar? *(Veü Azor.)* Però veig que ve algú; és una persona com jo; serà l'Egla? No, perquè no és pas mal feta.

AZOR

(Mirant-se'l.)

Tu ets igual com jo, oi?

MERLÍ

Això mateix pensava.

AZOR

Vol dir que ets un home?

MERLÍ

M'han dit que sí, que ho sóc.

AZOR

A mi també m'ho han dit.

MERLÍ

Que t'ho han dit? Vols dir que coneixes persones?

AZOR

I tant! Les conec totes, dues de negres i una de blanca.

MERLÍ

I jo també; d'on surts tu ara?

AZOR

Del món.

MERLÍ

Del meu món?

AZOR

No t'ho sabria dir, n'hi ha tants!

MERLÍ

Tant se val. El teu aspecte m'agrada, dóna'm la mà, tu i jo ens hem d'estimar.

AZOR

Ves, em fas content; m'agrada veure't, tot i que no tens encisos.

MERLÍ

Ni tu tampoc; però tant se me'n dóna, perquè ets un bon home.

AZOR

Justa; tu també em sembles un bon company; i jo en sóc un altre; tant se val quina cara tenim.

MERLÍ

Això mateix! Trobo que m'agrada la teva manera de fer. Escolta'm, tu menges?

AZOR

Cada dia.

MERLÍ

Ho veus? Jo també. Doncs podríem menjar junts per divertir-nos, per conservar el bon humor. D'aquí a una estona, què te'n sembla? Riurem, saltarem, oi que sí? Ja salto només de pensar-hi. (*Salta.*)

AZOR

(*També salta.*)

I jo també. Així serem dos; o potser quatre, perquè ho diré a la meva blanca, que té una fesomia, ah!, que s'ha de veure!, ah! ah! Molt millor que la teva i que la meva juntes.

MERLÍ

Et crec, amic, et crec! Perquè tu no ets res, ni jo tampoc, al costat d'una altra persona que conec, que també vindrà amb nosaltres, que m'enamora, i que té unes mans tan dolces, tan blanques, i que em deixa besar tant i tant!

AZOR

Parles de mans, company? Et penses que la meva no en té? I que no són celestials, i que no les acarono tant com vull? Ja les trobo a faltar.

MERLÍ

T'entenc. Ara mateix acabo de deixar les meves, i també t'hauré de deixar a tu per resoldre una cosa. Espera'm aquí fins que torni amb la meva Adina. I ara tornem a saltar una mica, per alegrar-nos d'aquesta felix trobada. (*Salten tots dos, bo i rient.*) Ha! ha! ha!

Azor, Merlí i Eglà.

EGLA

(Apropant-se.)

Què és això tan agradable?

MERLÍ

(Veient-la.)

Oh! Quina cosa més bonica que ens escolta!

AZOR

És la meva blanca, és Eglà.

MERLÍ

(A part.)

Aquesta és la de la cara enrabiada?

AZOR

Ah! Que content que estic!

EGLA

(Apropant-se.)

Qui és aquest? Un amic nou que ha aparegut de cop i volta?

AZOR

Sí, és un amic que he fet, que diu que és un home, i que ve d'un món d'aquí al costat.

MERLÍ

Ah! Que bé que s'hi està, en aquest món vostre!

EGLA

Millor que en el teu?

MERLÍ

Oh! I tant que sí!

EGLA

Doncs bé, home, ho tens ben fàcil, només t'has de quedar.

AZOR

Ara mateix ho dèiem, perquè ell és molt bon noi, i molt alegre; me l'estimo, no pas de la mateixa manera que t'estimo a tu, la meva encisadora Eglà, que t'adoro, mentre que en ell ni m'hi fixo; només en busco la companyia per parlar de tu, de la teva boca, dels teus ulls, de les teves mans, que em fan fondre. (*Li besa una mà.*)

MERLÍ

(*Li agafa l'altra mà.*)

Doncs jo agafaré l'altra. (*Li besa l'altra mà, Eglà riu, i no diu res.*)

AZOR

(*Li treu l'altra mà dels dits.*)

A poc a poc; aquesta no és pas la teva blanca, és la meva; aquestes dues mans són meves, tu no n'has de fer res.

EGLA

Au!, no hi ha cap mal; i, per cert, Azor, te n'has d'anar; prou que saps que l'absència és necessària; la nostra no ha durat prou.

AZOR

Què dius! Si no sé quantes hores feia que no t'havia vist.

EGLA

T'equivoques; encara no feia prou temps, creu-me; jo sé comptar molt bé, i m'agrada complir les coses que he promès.

AZOR

Però et quedaràs tota sola.

EGLA

Què hi farem? M'hauré d'acontentar.

MERLÍ

No la facis enrabiatar, amic.

AZOR

Vols dir que t'has enfadat amb mí?

EGLA

Per què insisteixes? Que no t'han dit que no hi ha res tan perillós com que ens veiem?

AZOR

Però potser no és veritat.

EGLA

Jo penso que no és cap mentida. (*Apareix la Clara un tros lluny i els escolta.*)

AZOR

Doncs me n'aniré per complaure't, però tornaré de seguida; vine, amic, acompanya'm per ajudar-me a passar el temps.

MERLÍ

Sí, però...

EGLA

(*Somrient.*)

Què?

MERLÍ

És que fa molta estona que camino.

EGLA

Ha de reposar.

MERLÍ

I podria ajudar aquesta dona a no avorrir-se.

EGLA

Sí, ho podria fer.

A Z O R

Que no t'ha dit que volia estar sola? A més, jo li trauria l'avorriment millor que tu. Marxem!

E G L A

(A part i decebuda.)
Marxem!

ESCENA QUINZENA

Clara i Eglà.

C L A R A

(S'acosta i mira Eglà, que rumia.)
Què penses?

E G L A

Penso que no estic de bon humor.

C L A R A

T'amoïna alguna cosa?

E G L A

Tampoc és que estigui amoïnada, és una nosa interior.

C L A R A

I d'on prové?

E G L A

¿Oï que fa una estona ens deies que en les coses de l'amistat no se sap què pot passar?

C L A R A

És veritat.

E G L A

Doncs, bé, no sé què em passa.

CLARA

Però què tens?

EGLA

Em sembla que estic enrabiada amb mi mateixa, que estic enrabiada amb Azor; no sé ben bé amb qui ho estic.

CLARA

I per què, enrabiada amb tu mateixa?

EGLA

És que m'he fet el propòsit d'estimar sempre Azor, i tinc por de no complir-ho.

CLARA

Com pot ser?

EGLA

Sí, em passa alguna cosa amb Azor, i la seva manera de fer en té la culpa.

CLARA

Em fa l'efecte que et compliques la vida.

EGLA

Si continues contestant-me d'aquesta manera, també m'enrabiare amb tu.

CLARA

Sí que és veritat que estàs de molt mal humor; però què t'ha fet, l'Azor?

EGLA

Que què m'ha fet? Ens vam posar d'acord que ens separaríem: i ell se'n va, però de seguida torna, no es bellugaria mai d'aquí; al final li passarà allò que li havies predit.

CLARA

Què? Que deixaràs d'estimar-lo?

EGLA

Segur que sí; ¿que en tinc la culpa jo, que el plaer de veure'ns s'esbravi quan en fem ús massa sovint?

CLARA

Tu defensaves que això no podia ser.

EGLA

No em mortifiquis; jo què sabia? Ho defensava per ignorància.

CLARA

Egla, no pot ser que hagi estat el seu excés d'apassionament el que l'hagi posat en fals amb tu; no fa pas tant de temps que us coneixeu.

EGLA

Déu n'hi do, el temps que fa; ja hem tingut tres converses, i diu que les entrevistes llargues no són bones.

CLARA

Encara no m'has dit quin retret li fas al capdavall.

EGLA

Oh! Un n'hi faria, i potser dos, i potser no sé quants; en primer lloc m'ha contrariat; perquè les meves mans són meves, em fa l'efecte, em pertanyen, i ell no vol que me les besin!

CLARA

I qui te les ha volgudes besar?

EGLA

Un amic seu que ha conegut no fa gaire, i que diu que és un home.

CLARA

I és agradable?

EGLA

Oh! Encisador, més tendre que l'Azor, i em va proposar quedar-se per fer-me companyia; i aquell poca-solta d'Azor no li va permetre ni agafar-me la mà ni fer-me companyia, es va enfadar, se'l va emportar bruscament sense consultar el meu desig. Ah! Ah! A veure si jo no sóc mestressa de mi mateixa? Que no se'n refia? Que té por que la gent no m'estimi?

CLARA

No; més aviat té por que el seu amic t'agradi.

EGLA

Doncs, mira! Encara m'agradarà més; perquè si es tracta que m'estimin, a mi em ve ben de gust, ja t'ho diré, i si en lloc de tenir un amic en tingués cent, m'agradaria que m'estimessin tots; em fa contenta; ell vol que la meva bellesa sigui només per a ell, i jo pretenc que sigui per a tothom.

CLARA

Saps què et dic? Que el teu enuig amb Azor no ve pas de tot això que em dius, sinó del fet que ara t'estimes més el seu company que no ell.

EGLA

Vols dir? Potser sí que tens raó.

CLARA

Escolta'm, no te n'avergonyeixes una mica de la teva inconstància?

EGLA

Em sembla que sí; aquest defalliment meu em fa vergonya; encara sóc molt ignorant d'aquestes coses.

CLARA

Això no és cap excusa; havies promès tant i tant que l'estimaries sempre!

EGLA

Un moment! Quan ho vaig prometre només hi era ell; s'havia d'haver quedat sol; el company no entrava en els meus comptes.

CLARA

M'has de reconèixer que aquestes raons no són bones; no fa pas gaire que les negaves.

EGLA

És veritat que no tenen gaire pes; però n'hi ha una d'excel·lent, i és que el company val més que Azor.

CLARA

En això també t'equivoques; no és pas que valgui més, és que té l'avantatge de ser un nouvingut.

EGLA

Però aquest avantatge és considerable; et sembla poca cosa el fet de ser un altre? Jo ho trobo molt bonic, si més no; és una mena de perfecció que Azor no té.

CLARA

I, a més a més, aquest nouvingut t'estimarà.

EGLA

Justament, m'estimarà, així ho espero; també té aquesta altra qualitat.

CLARA

I en canvi Azor no t'ha pas d'estimar.

EGLA

No, perquè ja m'estima.

CLARA

Quins estranys motius de mudança! ¿Què t'hi jugues que no n'estàs gens satisfeta?

EGLA

No gens; per una banda el canvi em sap greu, per l'altra em fa posar contenta; no puc evitar ni una cosa ni l'altra; totes dues van plegades; a quin dels dos sentiments he de fer més cas? M'ha de saber greu? M'ha de fer posar contenta? Tu què me'n diries?

CLARA

Pregunta-ho al teu cor; veuràs com condemna la teva inconstància.

EGLA

Però, que no m'has entès? El meu cor la condemna, el meu cor l'aprova; diu que sí, diu que no; té una opinió doble: jo només he de triar la que em vingui millor.

CLARA

Saps quin determini hauries de prendre? Hauries de defugir l'amic d'Azor; apa, vine amb mi; així no hauràs de fer l'esforç de combatre'l.

EGLA

(Que veu venir Merlí.)

Sí, però hem fet tard per fugir: ja el tenim aquí el combat; aquí ve l'amic d'Azor.

CLARA

Tant se val, esforça't, sigues valenta! No te'l miris!

ESCENA SETZENA

Albí, Merlí, Egla i Clara.

ALBÍ

(Provant d'aturar Merlí, que se n'escapa.)

Se m'escapa, vol ser inconstant; no el deixis acostar.

CLARA

(*A Merlí.*)

No t'acostis més.

MERLÍ

Per què?

CLARA

Perquè jo t'ho prohibeixo; bé cal que l'Albí i jo tinguem alguna mena d'autoritat damunt teu, som els teus mestres.

MERLÍ

(*Revoltant-se.*)

Els meus mestres? Què vol dir, això de mestres?

CLARA

Molt bé! Doncs no t'ho mano, t'ho prego, i Egla afegeix el seu prec al meu.

EGLA

Jo? De cap manera! Jo no hi afegeixo cap mena de prec.

CLARA

(*A Egla, a part.*)

Retirem-nos; encara no ho saps del cert, que t'estima.

EGLA

Oh! N'estic convençuda, només l'hi he de demanar. Quin és el teu desig, amable company?

MERLÍ

Veure't, contemplar-te, admirar-te, dir-te «ànima meva».

EGLA

Ja ho has sentit, com parla de la seva ànima. Que m'estimes, potser?

MERLÍ

Perdudament.

EGLA

Oi que t'ho havia dit?

MERLÍ

I tu també m'estimes?

EGLA

M'agradaria no fer-ho, si puc, per causa d'Azor, que pesa molt en mi.

ALBÍ

Merlí, pren exemple d'Egla; no siguis infidel.

EGLA

Merlí, aquest home es diu Merlí!

MERLÍ

Sí.

EGLA

Ets l'amic d'Adina?

MERLÍ

Sóc el qui ho era, i que ara ja no necessita el seu retrat.

EGLA

(L'agafa.)

El retrat! L'amic d'Adina! També en té aquest, de mèrit... ah! ah! Clara, això ja són massa qualitats, és impossible resistir-s'hi. Vine, Merlí, que t'estimaré.

MERLÍ

Oh, quina mà més deliciosa posseeixo!

EGLA

Oh, quin amic més incomparable guanyo!

ALBÍ

Per què has de deixar Adina? Que en tens alguna queixa?

MERLÍ

No, la culpa la té aquest rostre bellíssim.

EGLA

Té ulls a la cara, és ben senzill.

MERLÍ

Oh! És veritat que sóc infidel, però no sé pas què fer-hi!

EGLA

Sí, jo l'hi obligo, ens hi obliguem tots dos.

CLARA

Azor i Adina es desesperaran.

MERLÍ

Què hi farem!

EGLA

No hi ha remei!

CLARA

Si vosaltres volguéssiu, jo sé com fer-ho perquè la seva tendresa apagui la seva aflicció.

MERLÍ

Molt bé! Fes-ho!

EGLA

No ho facis! Em sembla molt bé que Azor m'enyori; la meua bellesa s'ho mereix; tampoc no hi ha cap mal en el fet que Adina sospiri una mica, així es coneixerà millor.

ESCENA DISSETENA

Merlí, Egla, Clara, Azor i Albí.

ALBÍ

S'acosta Azor.

MERLÍ

Sí que m'amoïna, es quedarà ben parat.

CLARA

Pel posat que fa, jo diria que endevina el tort que li feu.

EGLA

Sí, està trist; ah! De motius no n'hi falten. (*Azor s'acosta avergonyit; ella continua.*) Estàs molt enfadat, Azor?

AZOR

Sí, Eglà.

EGLA

Molt?

AZOR

Més.

EGLA

En fas la cara. I com ho sabies, tu, que m'estimo el Merlí?

AZOR

(*Sorprès.*)
Què dius?

MERLÍ

Sí, company.

AZOR

Que Eglà t'estima? Que ja no pensa en mi?

EGLA

És la veritat.

AZOR

(*Alegre.*)

Quina sort! Aneu fent, aneu fent; jo tampoc hi penso, en vosaltres. Espereu-me, que torno de seguida.

EGLA

Un moment! Què vols dir? Que ja no m'estimes? Vols dir això?

AZOR

(Bo i marxant.)

Ara mateix en sabràs tota la resta.

ESCENA DIVUITENA

Albí, Eglà, Clara i Merlí.

MERLÍ

Ara el trobes a faltar, oi? Com és això? Què n'has de fer, d'ell, si m'estimes a mi?

EGLA

Deixa'm tranquil·la; encara t'estimaria més si el pogués tornar a tenir; no m'agrada perdre res.

CLARA I ALBÍ

(Rient.)

Ha! ha! ha! ha!

EGLA

No sé pas de què rieu!

ESCENA DINOVENA

Albí, Clara, Eglà, Merlí, Adina i Azor.

A D I N A

(Rient.)

Hola, Eglà, bonica! Si et vols veure la cara només m'ho has de dir; tinc el teu retrat, me l'han donat.

E G L A

(Li llença el seu.)

Doncs té, aquí tens el teu, no val pas la pena que el guardi.

A D I N A

Què és això? Merlí, el meu retrat! Com és que el tenia ella!

M E R L Í

L'hi havia donat jo.

E G L A

Anem, Azor, t'he de dir un parell de coses.

M E R L Í

Que li has de dir coses? I jo?

A D I N A

On vas, Merlí? Què fas? Em sembla que desvarieges.

ESCENA VINTENA

El Príncep, Hermiana, Albí, Clara, Merlí, Eglà, Azor, Adina, Meslis i Dana.

H E R M I A N A

(Entra amb vivacitat.)

No, deixeu-me estar, Príncep; ja n'he tingut prou; aquesta Adina i aquesta Eglà les trobo insuportables; l'atzar ha anat a raure en allò de més odiós que hi pot haver en el meu sexe.

E G L A

Qui és tota aquesta gent que arriba rondinant? Fugim. *(Volen fugir.)*

CLARA

No cal que marxeu, no heu de tenir por; ara vénen uns altres companys nous; no els espanteu i vegem què pensen.

MESLIS

(Aturant-se al mig de l'escenari.)

Oh! Dana estimada, quanta gent!

DANA

Sí, però nosaltres no n'hem de fer res.

MESLIS

És clar que no, no n'hi ha cap que se't pugui comparar. Ah! Sou vosaltres, Clara i Albí? Tota aquesta gent són homes o són dones?

CLARA

Hi ha tants homes com dones; aquí tens els uns, i aquí les altres; vés mirant, Meslis, si entre les dones en trobes alguna que t'agradi més que la Dana; te la donaríem.

EGLA

M'agradaria que fóssim amics.

MESLIS

Doncs que no t'agradi, perquè no serà.

CLARA

Tria'n una altra.

MESLIS

Te'n donó les gràcies, no em desagraden pas, però no m'interessen. Només hi ha una Dana al món.

DANA

(Posa el braç damunt el d'ell.)

Molt ben dit!

CLARA

I tu, Dana, mira-te'ls.

DANA

(*L'agafa de bracet.*)

Ja està tot vist; marxem.

HERMIANA

M'agrada aquesta noia! Em faré càrrec de la seva fortuna.

EL PRÍncep

I jo de la de Meslis.

DANA

En tenim prou l'un amb l'altre.

EL PRÍncep

No us separarem pas; Clara, que els posin a part, i que disposin els altres seguint les meves ordres. (*A Hermiana.*) Els dos sexes no tenen cap retret a fer-se, senyora: vicis i virtuts són iguals en tots dos.

HERMIANA

Si us plau, heu de fer-hi alguna diferència: la perfídia del vostre sexe és horrible; canvia sense cap motiu, sense buscar ni tan sols una excusa.

EL PRÍncep

Ho reconec, la manera de fer del vostre sexe és, si més no, més hipòcrita, i per tant més decent; enganya més la seva consciència que no pas el nostre.

HERMIANA

Creieu-me, no veig pas cap motiu per fer-hi broma. Marxem.

TAULA

PRÒLEG

Cronologia	15
------------	----

LA DISPUTA

Fitxa d'estrena	21
Nota del traductor	23
Escena primera	25
Escena segona	27
Escena tercera	28
Escena quarta	30
Escena cinquena	33
Escena sisena	34
Escena setena	40
Escena vuitena	43
Escena novena	43
Escena desena	47
Escena onzena	49
Escena dotzena	50
Escena tretzena	53
Escena catorzena	56
Escena quinzena	59
Escena setzena	64
Escena dissetena	67
Escena divuitena	69
Escena dinovena	69
Escena vintena	70

COL·LECCIÓ POPULAR DE TEATRE CLÀSSIC UNIVERSAL

Obres de William Shakespeare traduïdes per
Josep M. de Sagarra.

1. *Romeu i Julieta*
2. *Otel·lo*
3. *Un Somni de nit de Sant Joan*
4. *Macbeth*
5. *Antoni i Cleopatra*
6. *Les alegres casades de Windsor*
7. *La tempestat*
8. *A bon fi, tot li és camí*
9. *Els dos cavallers de Verona*
10. *Pericles*
11. *Juli Cèsar*
12. *La comèdia dels errors*
13. *Titus Andrònic*
14. *Cimbel·lí*
15. *L'amansiment de l'harpia*
16. *Coriolà*
17. *Al vostre gust*
18. *Conte d'hivern*
19. *Enric IV, 1.ª part*
20. *Molt soroll per no res*
21. *Enric IV, 2.ª part*
22. *Treball d'amor perdut*
23. *El mercader de Venècia*
24. *El rei Joan*
25. *Timon d'Atenes*
26. *Nit de reis*
27. *Mesura per mesura*
28. *Ricard III*
29. Eugène Labiche, *El més feliç dels tres*, traducció de Guillem-Jordi Graells, pròleg de Jaume Melendres
30. Alfred de Musset, *Fantasio* i *No feu bromes amb l'amor*, traduccions de Guillem-Jordi Graells i Jaume Melendres respectivament, pròleg de Guillem-Jordi Graells
31. Heinrich von Kleist, *El càntir trencat*, traducció de Feliu Formosa, presentació de Josep M. Carandell, pròleg de Pau Monterde
32. Aristòfanes, *Lisístrata*, traducció i pròleg de Cristian Carandell
33. Marivaux, *La disputa*, traducció i pròleg de Joan Casas
34. Henrik Ibsen, *Espectres*, traducció de Feliu Formosa, pròleg de Joan Casas

